
Spondeo ac polliceor: zavazuji se a slibuji.

Spondeo ac polliceor: zavazuji se a slibuji.

Promoční řeč prof. Marie-Elizabeth Ducreux u příležitosti udělení čestné vědecké hodnosti doktora honoris causa historických věd.

Promoce proběhla 18. 2. ve Velké aule Karolina, podrobnosti a fotografie najdete [zde](#).

Promoční řeč ve francouzštině ke stažení.

Spondeo ac polliceor: zavazuji se a slibuji.

To jsou slova, jimiž jsem před chvílí odpověděla na otázku, kterou mně slavnostně položil pan prorektor Univerzity Karlovy.

Takový slib a závazek je pro mne čest. Nebylo pro mě těžké jej vyslovit z celého srdce. V dobách již vzdálených a také navždy zmizelých, když jsem za tuhé normalizační éry přijela do Prahy se stipendiem, abych se pustila do přípravy své doktorské disertace, jsem již mohla poznat, jak několik historiků i vědců jiných společenských oborů dokázalo zachovávat kvalitu vyuky a tiše, avšak urputně, vychovávat další generace. Někteří z nich za to zaplatili těžkou cenu: byli vyhozeni z univerzit a z vědeckých ústavů, oni se však se nenechali zlomit a dále přenášeli své vědomosti mladším. Někteří byli trpění na univerzitě nebo v muzeích a v archivech, kde byli odsunuti stranou, ale právě oni dbali na kvalitu svého oboru. Jistě, jedni i druzí představovali v té době určité výjimky, ale těch výjimek bylo dost; důležité je, že existovaly, a že jsem se s nimi setkala v pravý čas. Jejich zásluhou jsem pocítila, že štědrost a opravdovost nemusí vždy držet krok s okázalostí a že se velmi dobře uplatňují potají a potichu. Těmto lidem nemohu dostatečně vyjádřit svůj dík.

Moje « česká dráha » začala prožitkem a ne pouhým intelektem. Prožitek z náhlého ukončení Pražského jara, v době mého dospívání – ten vlastně rozhodl o tom, že já, v té době ještě mladá Francouzka bez tušení o tom, co je vlastně Československo, a bez rodinných zkušeností o Střední Evropě, jsem se začala o rok později učit českému jazyku v Paříži. Pak přišel prožitek z rozpolceného a chmurného období normalizace.

A je to právě během těchto ponurých let, na konci sedmdesátých let a v letech osmdesátých, kdy jsem nabyla svého profesionálního vzdělání o českých dějinách; po archivech a knihovných, přímými kontakty s prameny, diskusemi a výměnou názorů, spolu s intenzivním studiem starší a novější české historiografie. Pařížské univerzity tehdy nenabízely přednášky o českých dějinách, bylo nás – studentů a učitelů – vskutku poskrovnu. Začala jsem, dá se říci, skoro od nuly. Protože jsem si byla vědoma svých nedostatků, trvalo mi několik měsíců, než jsem se odvážila jít na radu nebo na konzultaci k českým historikům. Ať se to zdá jakkoliv podivné, začala jsem se věnovat bádání o starší minulosti – ranému novověku místo nejnovějším dějinám právě pod dojmem přítomnosti, která mě obklopovala. Na rozdíl od tehdejší situace ve Francii, kde naopak dějiny 17. století byly dějinami tzv. „Velkého století », sakralizovaného národní historiografií a literární historií 19. století, a kde, v době mých studií na univerzitě, se proslavila škola mimořádně brilantních historiků, autorů strhujících a průkopnických knih, tady přežívala představa o době Temna. Tím nechci říci, že neexistovala řada fundovaných studií o různých aspektech tohoto období; avšak dlouhý život výkladů o české národní identitě a národních dějinách, vzniklých v 19. století a zažitých za první republiky, spolu s jejich zkornatěním a pokřivením komunistickým režimem, neumožnil veřejné vystoupení s kacířskými názory o této době údajného útisku národa a pracujícího lidu a hlavně zpomalil profesionální výzkum o kulturních, náboženských a politických aspektech doby. Dávala jsem do souvislosti nátlak přítomnosti s tabuizováním 17. století. To propojování přítomnosti a minulosti rozhodlo o mé další osobní vědecké a intelektuální dráze. Podotýkám, že takový přístup byl snadnější pro cizinku, užívající přece větší svobodu pohybu než její čeští kolegové a známí či známé.

A po 17. listopadu 1989, kdy tisíce a desetitisíce demonstrantů zaplňovaly celé dny, co říkám, celé týdny, vlastně celý měsíc, pražské ulice a náměstí, jsem přijela – jak jinak! – z Paříže a mohla jsem prožívat tyto úžasné, nenapodobitelné a neopakovatelné momenty historického přelomu časů. Vzácná zkušenost, která se řadí mezi ty, které se naskytnou možná jen jednou za sto let, pomyslela jsem si tehdy, když kolem mne zazpíval dav na Václavském náměstí starobylou píseň svatého Václava a potom národní hymny. V tom momentu jako by se období prolínala, jako by se potkal třeba březen 1848 s listopadem 1989...

Takový vpád mimořádnosti do lidského času se řadí mezi velké problémy, o které se zajímají všichni historici.

Jenomže Češi, na rozdíl od Francouzů, byli Štěstěnou obzvláště obdařeni – vždyť v samotném dvacátém století zažili bezprostřední historické zlomy nejméně čtyřikrát. Vypořádat se s minulostí a s nedávnou přítomností 20. století není v takové dějinné situaci věc snadná.

V roce 1989 se uzavřela jedna epocha a začala další. Někteří z dnešních přítomných mně tehdy napsali slova, která nesu dodnes vrytá do své paměti. Vážila jsem si toho, že se chtěli podělit o ty silné pocity a zážitky s francouzskou kolegyní. Od té doby život znovu nabyl svého « normálního » běhu v bývalých zemích Koruny české. Po dvaceti letech se rekonstruuje historická kontinuita, začíná se dostavovat její vnímání. To znamená, že se vzdalují mimořádné události a převratné zážitky i zkušenosti; dostavuje se pocit permanentnosti.

Za těch dvacet let se obraz vědy a vyučování historie a společenských věd na vysokých školách hluboce změnil. Vystřídaly a střídají se generace, jejichž obzor není omezen režimem, špatnou dostupností potřebné literatury nebo překážkami kladenými osobním kontaktům s cizími kolegy. Dovedly se integrovat do celoevropských, ba někdy celosvětových trendů historického výzkumu, a dostávají se i výsledky. Počet důležitých českých odborných knížek či článků se neuvěřitelně rozmnožil, takzvané mezery se zacelují, vznikají jiné otázky a paradigmaty, společné všem historikům bez hranic.

Dnešní problémy nabývají jiné podoby, nebudu je zde však vypočítávat. Nezbývá, než abych Vám už jenom poděkovala.